

3 Handelen buiten vertegenwoordigingsbevoegdheid en doeloverschrijding

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel ^[1]
JCDI	JCDI:BSD107110:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

3.1 Inleiding3.2 Handelen buiten vertegenwoordigingsbevoegdheid3.3 Doeloverschrijding

Voetnoten

[1] R. Brandt en S.C.M. van Thiel zijn advocaat bij Evers Soerjatin NV in Amsterdam.

3.1 Inleiding

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107330:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

In dit hoofdstuk staan twee onderwerpen centraal: handelen buiten vertegenwoordigingsbevoegdheid (par. 2) en doeloverschrijding (par. 3). Ze kunnen er allebei toe leiden dat de rechtspersoon niet aan een rechtshandeling gebonden is of zich daarvan kan bevrijden. Het zijn daarom belangrijke onderwerpen voor de rechtspersoon. Dat geldt onder omstandigheden ook voor de betrokken vertegenwoordigers vanwege persoonlijke aansprakelijkheidsrisico's.

3.2 Handelen buiten vertegenwoordigingsbevoegdheid

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107565:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

3.2.1 Vertegenwoordigingsbevoegdheid3.2.2 Gevolgen van overschrijding
vertegenwoordigingsbevoegdheid3.2.3 Handelen met een ongeldige of ontoereikende volmacht3.2.4
Conclusie

Corporate litigation 2026/3.2.1

3.2.1 Vertegenwoordigingsbevoegdheid

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107122:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

Een privaatrechtelijke rechtspersoon waarop Boek 2 BW ziet, raakt aan een rechtshandeling gebonden doordat een natuurlijke persoon met vertegenwoordigingsbevoegdheid de rechtspersoon daaraan verbindt. Deze vertegenwoordigingsbevoegdheid kan op de wet, de statuten of een volmacht berusten.

Het wettelijke uitgangspunt is dat de rechtspersoon door het bestuur wordt vertegenwoordigd; zie art. 2:45 lid 1 BW voor de vereniging, art. 2:130-240 lid 1 BW voor de NV en BV en art. 2:292 lid 1 BW voor de stichting. Bij de vereniging en de stichting kunnen de statuten bepalen dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid daarnaast aan een individuele bestuurder of aan meerdere bestuurders tezamen toekomt.^[1] Bij de NV en BV is het systeem net wat anders. Bij die rechtspersonen is naast het bestuur iedere bestuurder individueel vertegenwoordigingsbevoegd.^[2] De statuten kunnen daarop echter weer beperkingen geven, bijvoorbeeld door een bepaling dat slechts twee bestuurders gezamenlijk handelend vertegenwoordigingsbevoegd zijn; een zogenoemde tweehandtekeningenclausule.^[3] Het zal in geval van een meerhoofdig bestuur niet vaak voorkomen dat de bestuurders steeds samen, als bestuur, de betrokken rechtshandeling namens de rechtspersoon aangaan. Dit gebeurt doorgaans door een of meer individuele bestuurders die daartoe bevoegd zijn.

De statuten kunnen ook aan een andere persoon, een niet-bestuurder, vertegenwoordigingsbevoegdheid toekennen; zie art. 2:45 lid 4 BW, 2:130/240 lid 4 BW en 2:292 lid 4 BW. In de praktijk gaat het daarbij meestal om personen die in dienst van de rechtspersoon zijn. Bij de NV en de BV wordt zo iemand ook wel een ‘procuratiehouder’ genoemd. De bevoegdheid van de procuratiehouder is in de statuten bepaald en is doorgaans beperkt, dus niet algemeen. Deze statutaire beperkingen begrenzen zijn externe vertegenwoordigingsbevoegdheid.

Tot slot kan een persoon vertegenwoordigingsbevoegd zijn op grond van een volmacht. Er is geen wezenlijk verschil in de rechtsgevolgen van vertegenwoordigingsbevoegdheid op grond van de statuten en die op grond van een volmacht.^[4] De volmacht wordt door de wettelijk of statutair bevoegde vertegenwoordiger(s) namens

de rechtspersoon aan de gevolmachtigde gegeven. De volmacht wordt beheerst door het wettelijke kader voor volmachten van art. 3:60 e.v. BW. De vertegenwoordigingsbevoegdheid van de gevolmachtigde wordt door de inhoud van de volmacht bepaald, en daardoor dus begrensd. De volmacht kan algemeen zijn of beperkt, en incidenteel of doorlopend. Ze kan bijvoorbeeld in een bestuursbesluit worden verleend, gevolgd door mededeling daarvan aan de gevolmachtigde. De volmacht hoeft echter niet uitdrukkelijk te worden verleend. Zij kan ook besloten liggen in een aanstelling of inherent zijn aan een bepaalde functie.^[5] De gevolmachtigde hoeft ook niet per se een niet-bestuurder te zijn; het kan ook een bestuurder zijn die op grond van de wet of de statuten zelf niet individueel vertegenwoordigingsbevoegd is.^[6] Een dergelijke volmacht zal dan wel incidenteel moeten zijn, niet doorlopend.^[7]

De wet bepaalt uitdrukkelijk dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid die aan het bestuur of aan een bestuurder toekomt, onbeperkt en onvoorwaardelijk is, voor zover uit de wet niet anders voortvloeit. Zie art. 2:45 lid 3 BW, 2:130/240 lid 3 BW en 2:292 lid 3 BW. De (Europese) gedachte die hieraan ten grondslag ligt,^[8] is dat in het handelsverkeer niet van een derde kan worden gevergd dat hij zich steeds verdiept in de statutaire bepalingen met betrekking tot de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de bestuurders.^[9] De verhoudingen die intern tussen de bestuurders gelden, bijvoorbeeld op grond van de statuten of een reglement, mogen op hun externe vertegenwoordigingsbevoegdheid geen invloed hebben. Men spreekt daarom ook wel van de vertegenwoordigingsmacht van het bestuur en de bestuurders.^[10] Ook een statutaire bepaling dat voor het aangaan van een bepaalde rechtshandeling de voorafgaande goedkeuring van een ander orgaan nodig is, bijvoorbeeld van de RvC, tast de vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur en de bestuurders niet aan. Dat soort bepalingen hebben slechts de kracht van een interne instructie.^[11] Onder omstandigheden kan een dergelijke vertegenwoordiging, die volgt op een gebrekkige interne besluitvorming, voor de rechtspersoon wel reden zijn zich tegenover de wederpartij op de zogeheten *Bibolini*-exceptie^[12] te beroepen, waarover verderop meer.

Een uitzondering op de onbeperkte en onvoorwaardelijke vertegenwoordigingsbevoegdheid kan, zoals vermeld, alleen op de wet gestoeld zijn. Hierdoor is deze voor eenieder zonder meer kenbaar. Bij de vereniging en stichting gaat het bijvoorbeeld om art. 2:44 lid 2 BW en art. 2:291 lid 2 BW. Deze bepalingen zien op het aangaan van overeenkomsten waarin de vereniging respectievelijk de stichting zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich verbindt tot zekerheidsstelling voor een schuld van een ander. Het bestuur en de bestuurders zijn in die gevallen enkel vertegenwoordigingsbevoegd als dit uit de statuten voortvloeit. Ook bij de NV en de BV gelden enkele specifieke wettelijke beperkingen op de vertegenwoordigingsbevoegdheid. In veel van die gevallen is de vertegenwoordigingsbevoegdheid voorbehouden aan voorafgaande goedkeuring van de algemene vergadering, tenzij de statuten anders bepalen. Voorbeelden hiervan zijn art. 2:94-204 lid 2 BW (bezwarende rechtshandelingen na oprichting) en art. 2:98 lid 4 BW (verkrijging eigen aandelen om niet).

Voetnoten

[1] Art. 2:45 lid 2 BW.

[2] Art. 2:130/240 lid 2 BW; Vgl. HR 30 november 2018, ECLI:NL:HR:2018:2217, *JOR* 2019/96 (*Unisphere*).

[3] Art. 2:130/240 lid 2 BW.

[4] Zie: *Asser/Kroeze 2-I* 2021/332.

[5] Zie hierover: *Asser/Kroeze 2-I* 2021/332; art. 3:61 lid 1 BW.

[6] Vgl. HR 19 oktober 2001, ECLI:NL:HR:2001:ZC3647, *JOR* 2002/1 m.nt. J.M. Blanco Fernández (*Utrechts Monumentenfonds*). Zie: *Asser/Kroeze 2-I* 2021/330.

[7] Van Zeven & Du Pon (red.) *Parl. Gesch. BW Inv. Boek 2* 1977, p. 1086, 1208 en 1295.

[8] Art. 9 van de Eerste EEG-richtlijn (Richtlijn 1968/151/EEG), sinds 2017 art. 9 Richtlijn (EU) 2017/1132. Zie hierover nader: *Asser/Rensen 2-III* 2022/133.

[9] Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/51.

[10] Zie hierover: *Asser/Kroeze 2-I* 2021/333.

[11] Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/51.

[12] HR 17 december 1982, *NJ* 1983, 480 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Bibolin*).

Corporate litigation 2026/3.2.2

3.2.2 Gevolgen van overschrijding vertegenwoordigingsbevoegdheid

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107511:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

Indien een vertegenwoordigingshandeling in strijd is met een wettelijk voorgeschreven of toegelaten beperking, kan alleen de rechtspersoon zich op de onbevoegde vertegenwoordiging beroepen. Zie art. 2:45 lid 3 BW, 2:130/240 lid 3 BW en 2:292 lid 3 BW. De wederpartij bij de rechtshandeling kan dat dus niet. De achterliggende gedachte is dat het nu eenmaal om beperkingen gaat die op grond van de wet gelden of zijn toegestaan. De wederpartij zal hiermee dus op grond van de wet en de informatie in het handelsregister rekening kunnen houden en is op die manier voldoende beschermd.

Het is in dat licht uiteraard wel van belang dat de bevoegdheidsbeperking voor de wederpartij ook werkelijk kenbaar was. Art. 2:6 BW bepaalt in dat kader als waarborg dat de rechtspersoon zich niet op onbevoegdheid kan beroepen jegens een wederpartij die daarvan onkundig was. Daarnaast bepaalt art. 25 Handelsregisterwet 2007 dat tegenover een onkundige derde geen beroep kan worden gedaan op een feit dat door inschrijving of deponering bekend had moeten worden gemaakt.

Het beroep door de rechtspersoon op de onbevoegde vertegenwoordiging kwalificeert als een rechtshandeling en zal dus rechtsgeldig namens de rechtspersoon moeten worden gedaan. De wet bevat echter geen specifieke formaliteiten voor het beroep. Een enkele (bevoegde) mededeling aan de wederpartij lijkt daarom voldoende. Er hoeft daarvoor in elk geval geen juridische procedure gevolgd te worden.

In het arrest *Pinakel*, dat ging over onbevoegde vertegenwoordiging onder de toenmalige regeling voor tegenstrijdig belang,^[1] heeft de Hoge Raad overwogen dat de betrokken rechtshandeling na het beroep op onbevoegde vertegenwoordiging tegenover de rechtspersoon als 'ongeldig' te beschouwen is. Ongeldig mag volgens de Hoge Raad ook worden uitgedrukt als 'nietig'.^[2] Het beroep op onbevoegde vertegenwoordiging maakt de betrokken rechtshandeling dus ongeldig oftewel nietig. Vernietiging is aldus niet aan de orde, waardoor er ook geen vraagstukken rondom verjaring spelen.

Wat is de juridische status totdat de rechtspersoon zich op onbevoegde vertegenwoordiging beroept? Kroeze meent dat uit de wettekst volgt, dat zolang de rechtspersoon zich niet op de onbevoegde vertegenwoordiging heeft beroepen, de rechtspersoon aan de rechtshandeling gebonden is.^[3] Dit neemt niet weg dat de rechtspersoon ervoor kan kiezen een rechtshandeling die onbevoegd werd aangegaan, te bekrachtigen. Daarbij kan het echter niet gaan om een rechtshandeling die simpelweg door een onbevoegd ('verkeerd') orgaan van de rechtspersoon werd aangegaan. In dat geval is er immers feitelijk niets gebeurd; er is geen

effect gesorteerd. Bekrachtiging kan wel aan de orde zijn in gevallen waarin op grond van de wet de vertegenwoordigingsbevoegdheid voorwaardelijk is aan de voorafgaande toestemming of goedkeuring van een ander orgaan dan het bestuur, maar die ten tijde van de vertegenwoordiging ontbrak. De bekrachtiging kan dan overeenkomstig art. 3:58 BW geschieden. Praktisch krijgt dit vorm doordat alsnog de vereiste toestemming of goedkeuring van het andere orgaan wordt verkregen.^[4] Een andere situatie waarin bekrachtiging kan plaatsvinden, is die waarin een of meer individuele bestuurders de rechtspersoon hebben vertegenwoordigd terwijl zij geen individuele vertegenwoordigingsbevoegdheid hadden. De bekrachtiging krijgt dan praktisch vorm doordat het bestuur of een of meer daartoe wél bevoegde bestuurders de betrokken rechtshandeling bekrachtigen.

Het kan wenselijk zijn dat er al voor oprichting rechtshandelingen namens de aanstaande rechtspersoon worden verricht. De wet bevat daartoe voor de NV en BV in oprichting (i.o.) een specifieke regeling; zie art. 2:93-203 BW. Daaruit blijkt dat een NV of BV op twee manieren aan dergelijke rechtshandelingen gebonden kan raken: door bekrachtiging na oprichting (lid 1) en door directe binding in de oprichtingsakte (lid 4).

De bedoelde bekrachtiging kan blijken uit de tekst van art. 2:93-203 lid 1 BW zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend geschieden.^[5] Stilzwijgende bekrachtiging zal dikwijls plaatsvinden doordat de vennootschap na oprichting simpelweg uitvoering aan de betrokken rechtshandeling geeft, bijvoorbeeld een overeenkomst.^[6] De bekrachtiging kan overigens niet in de oprichtingsakte zelf geschieden, maar zal daarna moeten plaatsvinden; de wettekst spreekt immers van bekrachtiging *na* oprichting.^[7] Tot het moment van bekrachtiging is degene die de rechtshandeling namens de vennootschap i.o. verrichtte daarvoor hoofdelijk gebonden (art. 2:93-203 lid 2 BW). Uit de wettekst van lid 2 blijkt dat daarvan kan worden afgeweken, op voorwaarde dat dit uitdrukkelijk gebeurt.^[8] Indien en zodra de vennootschap de rechtshandeling na oprichting heeft bekrachtigd, is degene die de rechtshandeling verrichtte van de (hoofdelijke) gebondenheid bevrijd.^[9] Echter, komt de vennootschap de verplichtingen uit de bekrachtigde rechtshandeling vervolgens niet na, dan kan degene die de rechtshandeling verrichtte toch aansprakelijk zijn tegenover de derde die daardoor schade lijdt (art. 2:93-203 lid 3 BW). Daarvoor is wel vereist dat degene die de rechtshandeling verrichtte wist of redelijkerwijs kon weten dat de vennootschap de verplichtingen niet zou nakomen. Daarbij geldt op grond van art. 2:93-203 lid 3 BW een bewijsvermoeden: gaat de vennootschap binnen een jaar na oprichting failliet, dan wordt deze wetenschap vermoed aanwezig te zijn. Het is dan aan de aangesproken persoon om het vermoeden te weerleggen, en daarvan tegenbewijs te leveren.^[10] Deze aansprakelijkheid van degene die de rechtshandeling verrichtte, is onverminderd de eventuele aansprakelijkheid van de bestuurders van de vennootschap vanwege de bekrachtiging. Deze kan gebaseerd zijn op onbehoorlijk bestuur (art. 2:9 en 2:138/248 BW), onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) en/of de hoofdelijkheid die in het tijdvak tussen oprichting en inschrijving in het handelsregister geldt (art. 2:69-180 lid 2 BW).^[11] Of een bekrachtiging onrechtmatig is, moet volgens het arrest *Hoekstra/Holma* aan de hand van de omstandigheden van het geval worden beoordeeld, waarbij onder meer van belang kan zijn of de bestuurder ten tijde van de bekrachtiging wist of redelijkerwijs kon weten dat de vennootschap haar verplichtingen uit de rechtshandeling niet zou kunnen nakomen.^[12]

Voorts kan een vennootschap, zoals vermeld, ook reeds bij oprichting aan bepaalde rechtshandelingen worden gebonden, door de oprichtingsakte (art. 2:93-203 lid 4 BW). Men spreekt in een dergelijk geval van 'directe binding'. Het betreft een zelfstandig rechtsfiguur, die dus van bekrachtiging behoort te worden onderscheiden.^[13] Directe binding is echter slechts voor bepaalde rechtshandelingen mogelijk. Ze zijn in art. 2:93-203 lid 4 BW limitatief opgesomd: (i) het uitgeven van aandelen, (ii) het aanvaarden van stortingen daarop, (iii) het aanstellen van bestuurders, (iv) het benoemen van commissarissen, (v) het verrichten van zogenoemde bezwarende rechtshandelingen als bedoeld in art. 2:94/204 lid 1 BW en (vi) het betalen van kosten die met de oprichting verband houden. Deze limitatieve lijst is een bewuste keuze van de wetgever, vanuit de gedachte dat deze rechtshandelingen - die aan de opzet en inrichting van de vennootschap raken - zo wezenlijk zijn voor de beslissing om al dan niet als oprichter mee te doen, dat de oprichters tot directe binding van de vennootschap bevoegd zouden moeten zijn.^[14] Voor alle overige rechtshandelingen die namens de aanstaande vennootschap werden verricht, dient na oprichting eerst bekrachtiging plaats te vinden zoals hiervoor werd behandeld. Daardoor heeft de vennootschap zelf in de hand aan welke verplichtingen zij wel en niet gebonden raakt.^[15]

De wederpartij die zich geconfronteerd ziet met een onbevoegde vertegenwoordiging, en daardoor in beginsel eenzijdig gebonden is, hoeft in die (ongelukkige) situatie niet zonder meer te berusten. De wederpartij kan de

rechtspersoon op grond van art. 3:69 lid 4 BW een redelijke termijn stellen om de betrokken rechtshandeling te bekrachtigen. Vindt die bekrachtiging vervolgens niet, althans niet binnen de gestelde redelijke termijn, plaats, dan is de wederpartij in beginsel van de rechtshandeling bevrijd.^[16]

Het is denkbaar dat het invoeren van de ongeldigheid vanwege onbevoegde vertegenwoordiging door de rechtspersoon naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, met als gevolg dat het beroep geen effect sorteert. Het gaat daarbij naar ons begrip om de beperkende werking van redelijkheid en billijkheid van art. 6:2 lid 2 BW. Er kan van dergelijke onaanvaardbaarheid sprake zijn gelet op de ernstige gevolgen die het invoeren van de ongeldigheid voor de wederpartij bij de rechtshandeling in een voorkomend geval zou hebben. Uit het reeds genoemde arrest *Pinake* volgt dat bij die beoordeling onder meer het belang van het handelsverkeer en de strekking van de betrokken wetsbepaling in aanmerking moeten worden genomen.^[17]

Hiervoor is uiteengezet dat de algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid alleen beperkt kan worden door een wettelijk voorgeschreven of toegelaten beperking. Elke andere interne beperking sorteert geen effect op de vertegenwoordigingsbevoegdheid en dus ook niet op de gebondenheid van de rechtspersoon aan de betrokken rechtshandeling. Dit ligt echter in bijzondere omstandigheden anders, indien de wederpartij wist van de interne bevoegdheidsbeperking, maar de rechtshandeling desondanks met de rechtspersoon aanging. Die wederpartij handelt tegenover de rechtspersoon niet te goeder trouw. Uit het arrest *Bibolini* volgt dat de wederpartij zich dan in bijzondere omstandigheden niet op de gebondenheid van de rechtspersoon mag beroepen.^[18] Er is in die gevallen dus wel sprake van een rechtsgeldige rechtshandeling, maar de wederpartij mag daaraan tegenover de rechtspersoon geen gevolgen verbinden, bijvoorbeeld door nakoming van de rechtspersoon te verlangen. De enkele wetenschap van de wederpartij dat sprake is van een intern werkende bevoegdheidsbeperking zal voor een beroep op *Bibolini* onvoldoende zijn. Er zal (daarnaast) sprake moeten zijn van bijzondere omstandigheden. Daarbij kan men denken aan betrokkenheid van de wederpartij bij het interne besluitvormingsproces van de rechtspersoon. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen in een situatie waarin een bestuurder van een BV namens die BV een overeenkomst met zichzelf aangaat, zonder de intern geldende besluitvormingsregels omtrent tegenstrijdig belang te respecteren (art. 2:239 lid 6 BW).^[19]

Bestuurders die aan een onbevoegde vertegenwoordiging meewerken, hebben hun bestuurstaak in beginsel onbehoorlijk vervuld. Zij staan daarom in beginsel bloot aan aansprakelijkheid jegens de rechtspersoon (art. 2:9 BW). Daar waar de rechtspersoon zich op een wettelijk voorgeschreven of toegelaten beperking kan beroepen, en zich op die manier van gebondenheid kan bevrijden, zal de schade voor de rechtspersoon beperkt zijn. En van aansprakelijkheid zal geen sprake (meer) zijn als de rechtspersoon het aangaan van de betrokken rechtshandeling heeft bekrachtigd. Indien echter gehandeld werd met een zuiver interne bevoegdheidsbeperking, bijvoorbeeld een statutair voorgeschreven voorafgaande instemming van de RvC die niet werd verkregen, maar er extern wel rechtsgeldig vertegenwoordigd werd, kan er sprake zijn van schade waarvoor de bestuurder persoonlijk jegens de rechtspersoon aansprakelijk kan zijn. Er is in een dergelijk geval evenwel niet automatisch sprake van aansprakelijkheid. Indien in strijd wordt gehandeld met een regel uit de statuten die de rechtspersoon beoogt te beschermen, wordt dit als een zwaarwegende omstandigheid aangemerkt, die in beginsel de aansprakelijkheid van de bestuurder vestigt. Verwezen wordt naar het standaardarrest van de Hoge Raad in de zaak *Berghuizer Papierfabriek*,^[20] waarover meer in hoofdstuk 4 en in verband met doeloverschrijding in paragraaf 3.3.2 hierna.

Voetnoten

[1] Art. 2:146/256 BW (oud).

[2] HR 21 maart 2008, *NJ* 2008, 297 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Pinake*), r.o. 3.5.4.

[3] *Asser/Kroeze 2-I* 2021/338.

[4] HR 4 december 1970, ECLI:NL:PHR:1970:AB6956HR (*Welling/Parochie van St. Jan*), r.o. 32.

[5] De Hoge Raad heeft in het *Diva*-arrest geoordeeld dat het bepaalde in de art. 2:93-203 lid 1 BW ook op de

overige rechtspersonen van overeenkomstige toepassing is: HR 24 januari 1997, *NJ* 1997, 399, *JOR* 1997/18 (*Diva*), r.o. 3.5.

[6] Zie onder verwijzing naar voorbeelden uit de rechtspraak: *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/79 en 92.

[7] *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/92.

[8] Uitsluiting van hoofdelijke gebondenheid in algemene voorwaarden zal niet mogelijk zijn, zie: Snijder-Kuipers & Brink - van der Meer in: *GS Rechtspersonen*, art. 2:203 BW, aant. 2; Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/17.

[9] Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/17.

[10] Snijder-Kuipers & Brink - van der Meer, in: *GS Rechtspersonen*, art. 2:203 BW, aant. 2. Snijders-Kuiper en Brink - van der Meer verwijzen in dit verband ook naar: Hof Amsterdam 6 oktober 2005, *JOR* 2005/293.

[11] *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/90; Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/17.

[12] HR 28 maart 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2320, *NJ* 1997, 582, m.nt. J.M.M. Maeijer (*Hoekstra/Holma*) r.o. 3.4. Van Olffen en Rensen merken dan ook terecht op dat voor de aansprakelijkheid van bestuurders vanwege bekrachtiging van een rechtshandeling een ruimer aansprakelijkheids criterium geldt, dan voor degene die namens de vennootschap i.o. de rechtshandeling verrichtte, zie: *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/90.

[13] *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/92.

[14] [Kamerstukken II 1979/80, 15304, 6](#), p. 18 en 32. Zie hierover ook: *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/92.

[15] *Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa* 2024/92.

[16] Vgl. Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/53; *Asser/Kroeze 2-I* 2021/338; Kroeze, Timmerman & Wezeman, *De kern van het ondernemingsrecht* 2025/6.1.

[17] HR 21 maart 2008, *NJ* 2008, 297 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Pinake*), r.o. 3.5.5.

[18] HR 17 december 1982, ECLI:NL:PHR:1982:AG4503, *NJ* 1983, 480 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Bibolini*), r.o. 3.3.

[19] Vgl. Hof Amsterdam 17 december 2019, ECLI:NL:GHAMS:2019:4491, *JOR* 2020/57 (*Dromore*).

[20] HR 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE7011, *NJ* 2003, 455, *JOR* 2003/2 m.nt. S.M. Bartman (*Berghuizer Papierfabriek*).

3.2.3 Handelen met een ongeldige of ontoereikende volmacht

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107331:1

Hiervoor is al uiteengezet dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de gevolmachtigde door de volmacht wordt bepaald. Het is evenwel mogelijk dat een vertegenwoordiger die geen of ontoereikende volmacht heeft, de rechtspersoon toch rechtsgeldig aan een rechtshandeling bindt. Dat kan aan de orde zijn als de wederpartij mocht vertrouwen op de bevoegdheid van de vertegenwoordiger, de pseudo-gevolmachtigde, op grond van schijn die aan de rechtspersoon zelf toe te rekenen is. Art. 3:61 lid 2 BW bepaalt in dat kader dat indien een wederpartij op grond van een verklaring of gedraging van de vertegenwoordigde rechtspersoon onder de gegeven omstandigheden redelijkerwijs mocht aannemen dat een toereikende volmacht was verleend, de vertegenwoordigde rechtspersoon zich niet op de onjuistheid van die veronderstelling kan beroepen. Ze is in dat geval dus aan de rechtshandeling gebonden, ondanks een ontbrekende of ontoereikende volmacht. Een vertrouwenwekkende gedraging van de rechtspersoon zal bijvoorbeeld het gedrag van een bestuurder kunnen zijn waardoor de schijn gewekt wordt dat een bepaalde functionaris bevoegd is de rechtspersoon aan een bepaalde rechtshandeling tegenover de wederpartij, bijvoorbeeld een overeenkomst, te binden. Uit het arrest *Felix/Aruba* wordt afgeleid dat daarvoor niet strikt noodzakelijk is dat de bedoelde bestuurder zelf wél bevoegd was de rechtspersoon aan de rechtshandeling te binden.^[1] En uit het arrest *ING/Bera Holding* volgt dat er feiten en omstandigheden kunnen zijn die, hoewel ze strikt genomen geen gedraging of verklaring van de rechtspersoon zijn, naar verkeersopvattingen toch voor risico van de rechtspersoon zijn, met als gevolg dat ze in het kader van de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid aan de rechtspersoon mogen worden toegerekend.^[2]

Of de wederpartij mocht aannemen dat de volmacht in casu toereikend was, zal aan de hand van de betrokken feiten ('onder de gegeven omstandigheden') en de uitleg daarvan moeten worden getoetst. Daarbij zal het in de kern aankomen op een afweging tussen de autonomie van de vertegenwoordigde en de bescherming van het vertrouwen dat bij de wederpartij is gewekt.^[3] Bij de toetsing van het vertrouwen dat de wederpartij al dan niet mocht hebben, zal ook betrokken worden wat er, gelet op de omstandigheden, aan onderzoek van de wederpartij gevraagd had mogen worden. Kortmann noemt als voorbeeld dat een schuldenaar in een zakelijke verhouding er in de regel niet snel op mag vertrouwen dat de wil van de schuldeiser op kwijtschelding van de betrokken schuld gericht is.^[4] Dergelijke omstandigheden zullen ten minste tot enig onderzoek door de wederpartij nopen.

In de praktijk komt het regelmatig voor dat in een conceptovereenkomst of in correspondentie tussen partijen vermeld staat dat het aangaan van een rechtshandeling, meestal een overeenkomst, voorwaardelijk is aan de (interne) goedkeuring door het bestuur of bijvoorbeeld de RvC. In die gevallen kan er naar onze mening geen discussie bestaan over schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid. De (voorwaardelijke) onbevoegdheid van de tussenpersoon is daarmee immers aan de wederpartij bekend. Hierop geldt uiteraard weer als uitzondering de situatie waarin het bestuur of de RvC zelf direct of indirect tegenover de wederpartij de schijn heeft opgewekt de rechtshandeling goed te keuren.

Op procesrechtelijk vlak geldt dat het aan de wederpartij is, te stellen, en bij voldoende betwisting, te bewijzen dat tegenover haar geen beroep gedaan kan worden op het ontbreken van een toereikende volmacht wegens de aan de rechtspersoon toe te rekenen schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid. Als uit de gestelde (en eventueel bewezen) feiten van het bestaan van deze schijn blijkt, hoeft de wederpartij niet ook nog eens te stellen (en mogelijk bewijzen) dat zij daadwerkelijk heeft aangenomen dat er een toereikende volmacht was, zoals art. 3:61 lid 2 BW wel als element stelt. Als de schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt aangenomen, mag er in de procedure simpelweg vanuit worden gegaan dat dit het geval is geweest. Het wordt aan de rechtspersoon gelaten desgewenst het tegendeel aannemelijk te maken. De Hoge Raad heeft dit bewijsvermoeden in 2004 in het arrest *Regiopolitie Gelderland/Hovax* geïntroduceerd.^[5] Pas als de rechtspersoon erin slaagt het tegendeel aannemelijk te maken, is het aan de wederpartij (alsnog) te stellen en bewijzen dat zij daadwerkelijk op de vertegenwoordigingsbevoegdheid heeft vertrouwd. Dat het in een procedure tot dit punt zal komen, lijkt ons hypothetisch. Bij de behandeling van de feitelijke vraag of sprake was van schijn van vertegenwoordigingsbevoegdheid, zal reeds voldoende duidelijk zijn, of worden, of ook daadwerkelijk op die (gestelde) opgewekte schijn is vertrouwd.

Voetnoten

- [1] HR 27 november 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZB1223, *NJ* 1993, 287 m.nt. P. van Schilfgaarde (*Felix/Aruba*).
- [2] HR 19 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK7671, *JOR* 2010/178 m.nt. J.W.A. Biemans (*ING/Bera Holding*), r.o. 3.4.
- [3] Vgl. *Asser/Kortmann 3-III* 2017/37 met nadere verwijzingen.
- [4] *Asser/Kortmann 3-III* 2017/37.
- [5] HR 26 september 2003, ECLI:NL:PHR:2003:AF9414, *NJ* 2004, 460 m.nt. J.B.M. Vranken, *JOR* 2004/32 m.nt. S.C.J.J. Kortmann (*Regiopolitie Gelderland Zuid/Hovax*).

Corporate litigation 2026/3.2.4

3.2.4 Conclusie

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107123:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

De algemene vertegenwoordigingsbevoegdheid kan in beginsel slechts worden beperkt door een wettelijk voorgeschreven of toegelaten beperking. Is een vertegenwoordigingshandeling daarmee in strijd, dan kan uitsluitend de rechtspersoon zich op de onbevoegdheid beroepen. De gedachte is dat de wederpartij al voldoende bescherming geniet, doordat zij via de wet van de beperking op de hoogte kan raken. Voor een beroep op de onbevoegdheid is wel vereist dat de beperking de wederpartij werkelijk kenbaar was. Vanaf het moment dat de rechtspersoon zich op de onbevoegdheid heeft beroepen, wordt de rechtshandeling als nietig beschouwd. Tot dat moment is de rechtspersoon aan de rechtshandeling gebonden. De rechtspersoon kan er ook voor kiezen een haar welgevallige rechtshandeling te bekrachtigen.

De wederpartij is in beginsel eenzijdig aan de rechtshandeling gebonden. Wel kan zij de rechtspersoon een redelijke termijn stellen om de rechtshandeling te bekrachtigen. Gebeurt dat vervolgens niet, of niet tijdig, dan is de wederpartij in beginsel van de rechtshandeling bevrijd. Het is voorts mogelijk dat het beroep van de rechtspersoon op de onbevoegdheid naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is, en daardoor geen effect sorteert. Een beperking die niet wettelijk is voorgeschreven of toegelaten heeft geen effect op de vertegenwoordigingsbevoegdheid. De rechtspersoon is dus gebonden aan rechtshandelingen die in strijd met dergelijke interne beperkingen zijn verricht. Slechts in zeer bijzondere omstandigheden kan het zo zijn dat de wederpartij daaraan tegenover de rechtspersoon geen gevolgen mag verbinden, waarbij de wederpartij in elk geval van de interne beperking op de hoogte moest zijn geweest.

Aldus heeft de wetgever de gevolgen van situaties waarin buiten de vertegenwoordigingsbevoegdheid wordt gehandeld duidelijk verdeeld: het is de rechtspersoon, en de rechtspersoon alleen, die zich eenzijdig van de rechtshandeling kan bevrijden, tenzij de wederpartij niet kon weten dat sprake was van een bevoegdheidsbeperking en/of de situatie aan de rechtspersoon zelf te wijten is. Datzelfde principe geldt als een vertegenwoordiger zonder of met een ontoereikende volmacht handelt. De rechtspersoon is in voorkomende gevallen slechts aan de rechtshandeling gebonden als de wederpartij op de bevoegdheid van de gevolmachtigde mocht vertrouwen en dat vertrouwen aan de rechtspersoon zelf kan worden toegerekend.

3.3 Doeloverschrijding

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107313:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

3.3.1 Inleiding3.3.2 De doelomschrijving3.3.3 Gevolgen van doeloverschrijding3.3.4 Conclusie

3.3.1 Inleiding

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107512:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

Bij rechtspersonen wordt de vertegenwoordigingsbevoegdheid verder beperkt door het statutaire doel. Een rechtspersoon mag in beginsel geen rechtshandelingen verrichten die buiten de kaders van dat doel treden.^[1] Gebeurt dat wel, dan is sprake van doeloverschrijding, ook wel aangeduid als *ultra vires*.^[2] Doeloverschrijding kan verstrekken gevolgen hebben, bijvoorbeeld vernietigbaarheid van de betrokken rechtshandeling (art. 2:7 BW) of aansprakelijkheid van de bestuurder die doeloverschrijdend handelde (art. 2:9 BW).

Voetnoten

[1] Kroeze, Timmerman & Wezeman, *De kern van het ondernemingsrecht* 2025/6.5.

[2] Ook wel: 'zonder bevoegdheid' of 'buiten zijn bevoegdheid tredend'.

3.3.2 De doelomschrijving

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107452:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

Het wettelijk uitgangspunt is dat iedere rechtspersoon in de statuten een doelomschrijving heeft. Zie art. 2:66-177 lid 1 BW voor de NV respectievelijk BV, art. 2:26 lid 1 BW en 2:27 lid 4 sub b BW voor de vereniging, art. 2:285 lid 1 BW en 2:286 lid 4 sub b BW voor de stichting, en art. 2:53 lid 1 BW en 2:27 lid 4 sub b BW voor de coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij.^[1] Een statutaire doelomschrijving is niet verplicht voor de informele vereniging,^[2] maar zij is strikt genomen ook geen rechtspersoon (vgl. art. 2:30 BW). Hetzelfde geldt voor de personenvennootschappen (maatschap, VOF en CV).

Het statutaire doel heeft voor de rechtspersoon een normatief karakter. Het vormt een begrenzing van het terrein van haar werkzaamheden en activiteiten, en het bindt haar organen en overige vertegenwoordigers; de rechtshandelingen die zij namens de rechtspersoon verrichten, moeten dienstig zijn aan het doel van de rechtspersoon.^[3] De vraag wat onder het statutaire doel moet worden verstaan komt in paragraaf 3.3.1 aan de orde.

De wet bevat slechts beperkt voorschriften voor de formulering van het statutaire doel. Bij de vereniging geldt dat haar doel niet op het behalen van winst gericht mag zijn en ook niet mag overeenkomen met een doel dat ingevolge art. 2:53 lid 1 of 2 BW voor de coöperatie of onderlinge waarborgmaatschappij is bestemd (art. 2:26 lid 1 en 3 BW). Het doel van een stichting mag niet in strijd zijn met het in art. 2:285 lid 2 BW geformuleerde uitkeringsverbod.^[4] Gaat het om een vereniging of stichting bedoeld om als claimvehikel in collectieve acties rechtsvorderingen in te stellen, dan bepaalt art. 3:305a lid 1 BW onder meer dat de betreffende vereniging of stichting ingevolge haar statuten de gelijksoortige belangen van haar achterban moet behartigen.^[5] Men kan hierin indirect een voorschrift voor de formulering van het statutaire doel van de claimstichting/vereniging lezen.^[6] Voor de coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij gelden meer positief geformuleerde voorschriften voor de formulering van de doelomschrijving; zie art. 2:53 lid 1 en 2 BW. Tot slot geldt voor de NV die een beleggingsmaatschappij met veranderlijk kapitaal bedrijft, dat zij uitsluitend ten doel mag hebben haar vermogen zodanig te beleggen dat de risico's daarvan worden gespreid teneinde haar aandeelhouders in de opbrengst te doen delen (art. 2:76a lid 1 sub a BW). Aan de formulering van de doelomschrijving van de overige kapitaalvennootschappen (de NV en BV) worden geen specifieke vereisten gesteld.^[7]

Een beperking die voor alle rechtspersonen geldt, is dat het statutaire doel niet in strijd mag zijn met de openbare orde. Is dat het toch geval, dan kan de betrokken rechtspersoon, op verzoek van het OM, door de rechtbank verboden worden verklaard en ontbonden (art. 2:20 lid 1 BW). In de praktijk zal dat feitelijk nooit voorkomen, omdat de notaris zich op grond van art. 21 lid 2 Wet op het notarisambt zal moeten onthouden van het passeren van een oprichtingsakte met daarin een met de openbare orde strijdig doel.^[8]

Aldus komt de rechtspersoon, in het bijzonder de NV en BV, bij het formuleren van de doelomschrijving veel vrijheid toe. De doelomschrijving wordt in de praktijk algemeen en ruim geformuleerd,^[9] met aan het slot een zinsnede zoals: 'alsmede het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande in de ruimste zin verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn'.^[10]

De reden voor het algemeen en ruim formuleren van de doelomschrijving houdt verband met de gevolgen bij doeloverschrijding. De rechtshandeling kan in dat geval, onder omstandigheden, vernietigbaar zijn. Een te enge doelomschrijving kan partijen terughoudend maken in het contracteren en dat is niet in het belang van het handelsverkeer.^[11] De keerzijde is dat de eerdergenoemde normatieve werking van het statutaire doel in de praktijk maar nauwelijks tot haar recht komt.^[12]

Voetnoten

[1] Art. 2:27 lid 4 sub b BW staat weliswaar in titel 2 van Boek 2 BW die ziet op verenigingen, maar geldt vanwege de schakelbepaling in art. 2:53a lid 1 BW ook voor de coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij.

[2] B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[3] Asser/Kroeze 2-I 2021/68; B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10; Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap* (IVOR nr. 127) 2022/5.2.3.

[4] Zie datzelfde art. 2:285 lid 2 BW.

[5] Aan de claimstichting/vereniging worden meer vereisten gesteld, maar een bespreking daarvan gaat het bestek van dit hoofdstuk te buiten. Zie daarover bijvoorbeeld: Asser *Procesrecht/Giesen* 1 2024/201.

[6] Zo ook: Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap* (IVOR nr. 127) 2022/5.2.2, voetnoot 10.

[7] Dat is niet altijd zo geweest, zo bepaalde paragraaf 5 van de Departementale Richtlijnen 1986: “*In de doelomschrijving moeten de belangrijkste werkzaamheden van de onderneming(en) van de vennootschap duidelijk worden vermeld. Voor het overige mag de doelomschrijving algemeen zijn.*” Zie hierover ook: Asser/Van Olffen & Rensen 2-IIa 2024/57. Zie over de geschiedenis van het statutaire doel: Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap* (IVOR nr. 127) 2022/5.2.1.

[8] Art. 21 lid 2 Wet op het notarisambt luidt: “*De notaris is verplicht zijn dienst te weigeren wanneer naar zijn redelijke overtuiging of vermoeden de werkzaamheid die van hem verlangd wordt leidt tot strijd met het recht of de openbare orde, wanneer zijn medewerking wordt verlangd bij handelingen die kennelijk een ongeoorloofd doel of gevolg hebben of wanneer hij andere gegronde redenen voor weigering heeft.*” Zie hierover ook: Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap* (IVOR nr. 127) 2022/5.2.2.

[9] Zo wordt op verschillende plaatsen in de literatuur onderkend, zie bijvoorbeeld: B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10; Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap* (IVOR nr. 127) 2022/5.2.3; J.J. Meppelink, ‘De hervinding van het statutaire doel van de vennootschap’, *MvO* 2021/9&10.

[10] Veelzeggend is het feit dat deze zinsnede afkomstig is uit een model oprichtingsakte voor de BV: Snijders, *Modellen voor de Rechtspraktijk*, par. I.2.56 e.v.

[11] Th. Groenewald, *Doeloverschrijding bij NV en BV. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de bepalingen omtrent doeloverschrijding in artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2001, p. 5.

[12] Volgens sommige auteurs is dat niet bezwaarlijk en wordt afschaffing van het verplichte karakter van de doelomschrijving voor de NV en BV bepleit, zie bijvoorbeeld: Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap* (IVOR nr. 127) 2022/5.2.3; Th. Groenewald, ‘De doellose BV’, *Ondernemingsrecht* 2004/8, par. 5. Daarentegen vindt Meppelink het algemeen en ruim formuleren van de doelomschrijving een gemiste kans, hij bepleit liever afschaffing van de sanctie van vernietigbaarheid op grond van art. 2:7 BW: J.J. Meppelink, ‘De hervinding van het statutaire doel van de vennootschap’, *MvO* 2021/9&10.

3.3.3 Gevolgen van doeloverschrijding

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107237:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

De gevolgen van doeloverschrijding zijn te onderscheiden in externe gevolgen (tegenover de wederpartij bij de rechtshandeling) en interne gevolgen (voor de rechtspersoon zelf en haar stakeholders).

3.3.3.1 Externe gevolgen 3.3.3.2 Interne gevolgen

Corporate litigation 2026/3.3.3.1

3.3.3.1 Externe gevolgen

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107332:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

De externe gevolgen van doeloverschrijding worden door art. 2:7 BW bepaald. Hoewel een doeloverschrijdende rechtshandeling in beginsel geldig is,^[1] kan zij op grond van art. 2:7 BW door de rechtspersoon worden vernietigd. Dat kan alleen indien de wederpartij wist of zonder eigen onderzoek moest weten dat door de rechtshandeling het doel van de rechtspersoon werd overschreden.

Onder het toepassingsbereik van art. 2:7 BW vallen alle door of namens een rechtspersoon verrichte rechtshandelingen, ongeacht of de rechtshandeling door een bestuurder, een statutair vertegenwoordiger (c.q. procuratiehouder) of een gevolmachtigde is verricht.^[2] Als een statutair vertegenwoordiger of gevolmachtigde met een rechtshandeling tegelijk doeloverschrijdend handelt en buiten zijn vertegenwoordigingsbevoegdheid respectievelijk volmacht treedt, kan de rechtspersoon zich jegens de wederpartij, naast de mogelijkheden die art. 2:7 BW biedt, ook op de grenzen van de vertegenwoordigingsbevoegdheid beroepen.^[3] Zie paragraaf 2 hiervoor.

Een beroep op art. 2:7 BW komt uitsluitend aan de rechtspersoon zelf toe, en in faillissement aan de curator.^[4] De wederpartij kan geen beroep op doeloverschrijding doen. Toch is de (Europese)^[5] gedachte die aan art. 2:7 BW ten grondslag ligt niet gericht op de bescherming van de rechtspersoon, maar juist die van de wederpartij, de derde waarmee de rechtspersoon handelt, en op het terugdringen van de nietigheid van rechtshandelingen in het belang van de rechtszekerheid.^[6] Die gedachte klinkt nadrukkelijk door in het systeem van art. 2:7 BW; een rechtspersoon zal slechts in uitzonderingsgevallen erin slagen de vernietiging van een doeloverschrijdende rechtshandeling in te roepen.^[7]

Een succesvol beroep op art. 2:7 BW vereist dat (i) de betrokken rechtshandeling het doel van de rechtspersoon overschrijdt en (ii) de wederpartij van die doeloverschrijding wist of daarvan zonder eigen

onderzoek moest weten. De stelplicht en bewijslast in verband met die vereisten rusten in beginsel op de rechtspersoon (art. 150 Rv).^[8]

Contextuele beoordeling

Met het doel in de zin van art. 2:7 BW wordt bedoeld het statutaire doel van de rechtspersoon. Daarvan moet het zogenoemde 'eigenlijke doel' worden onderscheiden. In de literatuur is er geen eenduidigheid over de betekenis van dat laatste begrip.^[9] Sommige auteurs lijken het (ruim) uit te willen leggen als hetgeen in het belang van de rechtspersoon wordt vereist,^[10] terwijl anderen (specifieker) de bestaansredenen van een rechtspersoon op het oog lijken te hebben.^[11] Duidelijk is wel, dat het eigenlijke belang - of het daarbij nu gaat om het belang van de rechtspersoon in ruime zin of haar specifieke bestaansreden - niet per definitie onderdeel is van het doel dat in art. 2:7 BW wordt bedoeld. Dat neemt niet weg dat, zoals hierna ook zal blijken, het belang van de rechtspersoon wel relevant kan zijn voor de uitleg van het doel in de zin van art. 2:7 BW en de beantwoording van de vraag of van doeloverschrijding sprake is.^[12]

Voor het bepalen van hetgeen onder het doel in de zin van art. 2:7 BW moet worden verstaan, is niet alleen de tekst van de doelomschrijving bepalend. Allereerst kunnen andere statutaire bepalingen het doel nader vormgeven. Daarbij kan het gaan om bepalingen die het doel, zoals uit de tekst van de doelomschrijving volgt, aanvullen (bijvoorbeeld door te bepalen dat voor specifieke handelingen voorafgaande goedkeuring van een orgaan van de rechtspersoon nodig is) of juist beperken (bijvoorbeeld door bepaalde handelingen uitdrukkelijk te verbieden).^[13] Daarnaast wordt aangenomen dat ook zogenoemde 'secundaire handelingen' onder het doel van de rechtspersoon vallen. Dat zijn handelingen die niet uitdrukkelijk in de doelomschrijving zijn opgenomen, maar naar gebruik of redelijkerwijze uit het doel voortvloeien en daarmee samenhangen.^[14] Secundaire handelingen zijn bevorderlijk voor de in de doelomschrijving opgenomen activiteiten, de 'primaire handelingen'.^[15] Dat ook secundaire handelingen onder het doel van de rechtspersoon kunnen worden geplaatst, kan reeds uit het arrest *Nesolas* van het Hof Amsterdam uit 1985 worden afgeleid:

"Hypotheekverlening van een derde is niet zonder meer en onder alle omstandigheden in strijd met het doel der vennootschap, ook niet als de doelomschrijving er geen melding van maakt."^[16]

De Hoge Raad heeft in drie kernarresten het beoordelingskader voor doeloverschrijding gevormd. In *Astro* (1992) maakte de Hoge Raad duidelijk dat bij de beoordeling van de vraag of het statutaire doel door een rechtshandeling wordt overschreden, alle omstandigheden van het geval in aanmerking moeten worden genomen, waaronder ook concernverhoudingen indien daarvan sprake is.^[17] In *De Wereld* (1992) voegde hij daaraan toe dat de wijze waarop het doel in de statuten van de rechtspersoon is omschreven, daarvoor niet alleen beslissend is.^[18] In *Playland* (1996) overwoog de Hoge Raad dat bij de beoordeling met name in aanmerking moet worden genomen of het belang van de vennootschap met de betrokken rechtshandeling is gediend.^[19]

In het licht van dit door de Hoge Raad gevormde contextuele beoordelingskader, met een nadruk op het belang van de rechtspersoon, moet worden aangenomen dat een rechtshandeling die *niet* binnen de letter van de doelomschrijving valt, niet per definitie als doeloverschrijdend behoeft te worden aangemerkt als deze rechtshandeling in het belang van de rechtspersoon is.^[20] Dit wordt ook wel de 'aanvullende werking' van het belang van de rechtspersoon genoemd.^[21] Een dergelijke aanvullende werking is, ook gelet op het uitgangspunt dat secundaire handelingen geacht worden onder de doelomschrijving te vallen, niet vreemd.^[22] Een voorbeeld van de toepassing van de aanvullende werking biedt de beschikking *Dyna Music Systems* van de Ondernemingskamer uit 2011. De Ondernemingskamer overwoog:

"Dat het voeren van deze procedure niet tot het statutaire doel van Dyna Music zou behoren [...] is ook niet vol te houden omdat optreden tegen onrechtmatig gedrag waardoor het nastreven van dat doel wordt gehinderd uiteraard reeds in het algemeen onder dat doel moet worden begrepen."^[23]

In de literatuur bestaat evenwel onduidelijkheid over de vraag of een rechtshandeling die *we*/binnen de letter van doelomschrijving valt, toch als doeloverschrijdend in de zin van art. 2:7 BW kan worden aangemerkt en op

die voet vernietigbaar kan zijn, indien de rechtshandeling niet in het belang van de rechtspersoon is.^[24] Met andere woorden: is ook ruimte voor een ‘derogerende werking’ van het belang van de rechtspersoon?^[25] Uit het genoemde drietal arresten van de Hoge Raad kan dat niet worden afgeleid;^[26] in die arresten ging het steeds om een situatie waarin de rechtshandeling in kwestie een handeling betrof die niet (of niet uitdrukkelijk) in de doelomschrijving stond opgenomen.^[27] Lagere rechtspraak kan evenwel aanleiding geven te vermoeden dat voor een zodanige derogerende werking van het belang van de rechtspersoon wel ruimte bestaat. Verwezen wordt naar een uitspraak van de Rechtbank Zutphen van 9 mei 2012:

“Onder omstandigheden zal van doeloverschrijding sprake kunnen zijn, als de rechtshandeling -ondanks de omstandigheid dat deze op zichzelf valt onder de doelomschrijving- in redelijkheid niet gericht kan zijn op het belang van Kwik-Fit dan wel dit belang op onaanvaardbare wijze schaadt.”^[28]

Daar staat tegenover het arrest van het Hof Arnhem-Leeuwarden van 26 augustus 2014. Dit arrest lijkt in de literatuur onderbelicht. Wat ons betreft ten onrechte, want het hof staat hierin uitgebreid stil bij de vraag of art. 2:7 BW en de Eerste EEG-richtlijn ruimte laten voor een derogerende werking van het belang van de rechtspersoon. Het hof beantwoordt die vraag in beginsel ontkennend:

“Naar het oordeel van het hof is er ingeval een rechtshandeling wel is toegestaan volgens de statutaire doelomschrijving in beginsel geen ruimte voor vernietiging door een rechtspersoon jegens een derde van die rechtshandeling met een beroep op strijd met het vennootschappelijk belang van die rechtshandeling. Immers, uit de parlementaire geschiedenis bij de invoering van artikel 2:6 BW (waarin de doeloverschrijding tot 1 januari 1992 was geregeld, en welk artikel dezelfde strekking had als het huidige artikel 2:7 BW) blijkt dat de bepaling is ontleend aan artikel 9 lid 1 van de Eerste EEG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht, dat een aanmerkelijke verruiming van de derdenbescherming bij doeloverschrijdende rechtshandelingen van rechtspersonen beoogde: voortaan hoefden derden die met een rechtspersoon handelen niet meer na te gaan, althans niet altijd meer na te gaan, of de betreffende handeling binnen de statutaire doelomschrijving van de rechtspersoon valt, ook niet wanneer de statuten officieel gepubliceerd zijn. Uit die wetsgeschiedenis valt af te leiden dat met ‘doeloverschrijding’ is bedoeld ‘overschrijding van het doel zoals dat uit de statutaire omschrijving blijkt’ en niet een verdergaande ‘overschrijding van het vennootschappelijk belang’. Voor zover een rechtshandeling wel valt onder de statutaire doelomschrijving wordt de derde derhalve (in ieder geval) beschermd en kan hem in beginsel niet tegengeworpen worden dat hij wist (of had moeten weten) dat het belang van de vennootschap niet zou zijn gediend met de betrokken rechtshandeling.”^[29]

Wij onderschrijven de visie van het hof grotendeels. Dat geldt slechts niet voor zover het hof met de woorden ‘in beginsel’ heeft willen aangeven dat in uitzonderlijke situaties een rechtshandeling in strijd met het belang van de rechtspersoon toch, om die reden, als doeloverschrijdend moet kunnen worden aangemerkt, ondanks dat de rechtshandeling wel binnen de doelomschrijving valt. Dat valt naar onze mening niet te verenigen met art. 2:7 BW en de Eerste EEG-richtlijn.^[30] De bedoeling van de Europese wetgever is om derden te beschermen door zoveel mogelijk zekerheid te geven over de geldigheid van de rechtshandelingen die zij verrichten, zelfs als die rechtshandeling achteraf doeloverschrijdend blijkt.^[31] Het is met oog daarop dat van derden in beginsel geen onderzoek naar de doelomschrijving wordt verlangd; zie hierna.^[32] Waarom zou het dan wel de bedoeling zijn om van derden te verlangen dat zij beoordelen of de rechtshandeling in het belang van de rechtspersoon is?^[33] In gevallen waarin de belangen van een rechtspersoon door een rechtshandeling (ernstig) worden geschaad, zal de rechtspersoon het ‘gewoon’ moeten doen met de bepalingen uit Boek 3 en Boek 6 BW die contractspartijen onder omstandigheden bescherming bieden (zoals art. 6:248 lid 2 BW of 3:13 BW). Niet valt in te zien waarom de rechtspersoon op grond van art. 2:7 BW extra bescherming zou moeten genieten, ook nog eens ten koste van de, nu juist met art. 2:7 BW beoogde, rechtszekerheid van derden die met de rechtspersoon handelen.^[34]

Doeloverschrijding bij concernfinanciering?

Met name in verband met concernfinanciering is meer dan eens de vraag gesteld of sprake kan zijn van doeloverschrijding. Daarover is veel geschreven.^[35] Het is een belangrijke vraag omdat het geregeld voorkomt

dat een groepsmaatschappij (moeder of dochter) zich hoofdelijk verbindt voor de nakoming van de verplichtingen in verband met de financiering van het concern.^[36] Een beroep op art. 2:7 BW kan voor een groepsmaatschappij die ten behoeve van de concernfinanciering zekerheid heeft verschaft verdienstelijk zijn. Slaagt het beroep, dan vervallen de zekerheden en dus de verhaalsmogelijkheid van de kredietverschaffer.

In algemene zin moet worden aangenomen dat bij concernfinanciering niet gauw van doeloverschrijding sprake zal kunnen zijn. In de praktijk nemen groepsmaatschappijen in hun doelomschrijving veelal uitdrukkelijk op, dat zij mede ten doel hebben het verstrekken van zekerheden ten behoeve van de financiering van groepsmaatschappijen. In die gevallen zal een beroep op doeloverschrijding geen kans hebben, ook niet in het geval de zekerheidstelling niet in het belang van de betreffende groepsmaatschappij is. Immers, zoals wij benoemden, laten art. 2:7 BW en de Eerste EEG-richtlijn naar onze mening geen ruimte voor een dergelijke derogerende werking van het belang van de rechtspersoon. Als de doelomschrijving niets bepaalt over zekerheidstelling ten behoeve van concernfinanciering, kan het evenwel anders liggen. Ook in dat geval zal zekerheidstelling ten behoeve van concernfinanciering over het algemeen niet doeloverschrijdend zijn, maar veeleer als een secundaire handeling worden aangemerkt. Dit heeft ermee te maken dat het kunnen aantrekken van concernfinanciering, ten behoeve waarvan zekerheid wordt verstrekt, doorgaans ook in het belang zal zijn van de groepsmaatschappij die de zekerheid verstrekt. Toch is denkbaar dat zich omstandigheden voordoen waardoor het verstrekken van zekerheid ten behoeve van concernfinanciering wel als doeloverschrijdend moet worden beschouwd, bijvoorbeeld als door het stellen van zekerheid de continuïteit van de zekerheid verstreckende groepsmaatschappij op het spel komt te staan.^[37]

Kortom, in de meeste gevallen zal een beroep op doeloverschrijding, ook bij het verschaffen van zekerheden ten behoeve van concernfinanciering, niet slagen. Aldus kan de groepsmaatschappij die zekerheid heeft verschaft veelal worden aangesproken door de kredietverstrekker. De aangesproken groepsmaatschappij kan op haar beurt regres nemen op de andere groepsmaatschappijen in het concern. Hoewel het buiten het bestek van dit hoofdstuk is, wijzen wij in dit verband op het arrest *Reiziger q. q./Brogemea Real Estate* van 24 februari 2023, waarin de Hoge Raad het 'profijtbeginstel' heeft aangenomen, inhoudende dat voor het bepalen van de onderlinge draagplicht bij regres betekenis kan toekomen aan de vraag welke groepsmaatschappij van de concernfinanciering (indirect) profijt heeft gehad.^[38]

Objectieve wetenschap; kwader dan te kwader trouw

Voor de vernietigbaarheid van een doeloverschrijdende rechtshandeling vereist art. 2:7 BW dat de wederpartij van de doeloverschrijding wist of daarvan zonder eigen onderzoek moest weten. Het gaat daarbij om de wetenschap zoals die was ten tijde van het verrichten van de rechtshandeling.^[39]

Gelet op de woorden 'moest weten' gaat het in dat geval om een objectieve maatstaf van wetenschap.^[40] De woorden 'zonder eigen onderzoek' maken duidelijk dat de wederpartij geen onderzoeksplicht heeft. Van de wederpartij wordt niet gevraagd de (al dan niet gepubliceerde) statuten van de rechtspersoon te raadplegen en te beoordelen of de rechtshandeling met het doel van de rechtspersoon verenigbaar is.^[41] Het wetenschapsvereiste van art. 2:7 BW wijkt in zoverre dan ook af van het criterium van art. 3:11 BW over de goede trouw.^[42] Ook hierin klinkt de bedoeling van de Europese wetgever om derden die met de rechtspersoon handelen in bescherming te nemen door; zelfs als een partij in de zin van art. 3:11 BW als te kwader trouw wordt gezien, dan hoeft dat nog niet te betekenen dat aan het wetenschapsvereiste van art. 2:7 BW is voldaan en de betrokken rechtshandeling vernietigbaar is.

Door sommige auteurs wordt aangenomen dat in bepaalde omstandigheden wel een onderzoeksplicht voor de wederpartij kan ontstaan,^[43] bijvoorbeeld in het geval van verdachte omstandigheden of als met de rechtshandeling evident niet het belang van de rechtspersoon wordt gediend.^[44] Ook het Hof Amsterdam lijkt daarvan te zijn uitgegaan, in een arrest van 27 november 1986.^[45] Huizink meent dat voor de vereiste wetenschap voldoende zal zijn dat de rechtspersoon kan aantonen dat zij de tekst van de statuten aan de wederpartij heeft toegezonden.^[46] Daarbij verdient in elk geval nuancering dat als de wederpartij redelijke twijfel heeft over de uitleg van de doelomschrijving van de rechtspersoon, die twijfel voor rekening van de rechtspersoon dient te komen.^[47] Dat volgt uit het arrest van de Hoge Raad inzake *Liberty*.^[48]

Tot slot brengt het objectieve karakter van het wetenschapsvereiste nog met zich dat de wederpartij geen beroep kan doen op het ontbreken van algemeen bekende kennis of het niet kennisnemen van tot haar gerichte mededelingen (art. 3:37 BW).^[49]

Vernietiging, verjaring en bevestiging

De vernietiging op grond van art. 2:7 BW valt onder het toepassingsbereik van art. 3:49 e.v. BW.^[50]

De vernietiging van een doeloverschrijdende rechtshandeling kan zowel door een buitengerechtelijke verklaring worden ingeroepen als door de rechter worden uitgesproken (art. 3:49 BW). Kiest de rechtspersoon ervoor de vernietiging met een buitengerechtelijke verklaring in te roepen, dan moet deze verklaring tot de wederpartij zijn gericht (art. 3:50 lid 1 BW).

De vernietiging van een doeloverschrijdende rechtshandeling heeft terugwerkende kracht (art. 3:53 lid 1 BW). Indien de ingetreden gevolgen van de rechtshandeling bezwaarlijk ongedaan gemaakt kunnen worden, kan de rechter (zowel door de rechtspersoon als de wederpartij) worden gevraagd aan de vernietiging geheel of gedeeltelijk de werking te onzeggen. De rechter kan de wederpartij die daardoor wordt bevoordeeld de verplichting opleggen aan de benadeelde rechtspersoon een uitkering in geld te doen (art. 3:53 lid 2 BW).

De rechtsvordering tot vernietiging van de doeloverschrijdende rechtshandeling verjaart drie jaar nadat de bevoegdheid om de vernietigingsgrond in te roepen de rechtspersoon ten dienste is komen te staan. Zie art. 3:52 lid 1 sub (d) BW.^[51] Die verjaring staat echter niet in de weg aan een beroep op de vernietigingsgrond van art. 2:7 BW ter afwering van een op de betrokken doeloverschrijdende rechtshandeling steunende vordering of andere rechtsmaatregel; een dergelijk exceptief verweer kan altijd worden gevoerd. Zie art. 3:51 lid 3 BW.^[52]

Over de vraag of de rechtspersoon haar vernietigingsbevoegdheid kan laten vervallen door op eigen initiatief een doeloverschrijdende rechtshandeling te bevestigen in de zin van art. 3:55 lid 1 BW, wordt verschillend gedacht.^[53] Degenen die menen dat de vraag ontkennend moet worden beantwoord, wijzen er vooral op dat ook de bevestiging zelf een doeloverschrijdend karakter zal hebben en op haar beurt ook vernietigbaar zal zijn.^[54] Daar wordt tegenin gebracht,^[55] dat de onmogelijkheid van bevestiging op initiatief van de rechtspersoon zich slecht verhoudt tot het feit dat art. 3:55 lid 2 BW wel toepassing vindt,^[56] op grond waarvan de wederpartij de rechtspersoon tot bevestiging kan bewegen door een redelijke termijn te stellen waarbinnen zij moet kiezen tussen bevestiging of vernietiging. Oftewel: waarom zou de rechtspersoon de rechtshandeling niet op eigen initiatief kunnen bevestigen, maar slechts als de wederpartij haar die keuze laat maken? Men vraagt zich dat te meer af nu het gaat om een bevoegdheid van de rechtspersoon om de rechtshandeling al dan niet te vernietigen. De rechtspersoon hoeft dat niet te doen, in welk geval de geldigheid van de rechtshandeling overeind blijft en de rechtsvordering tot vernietiging door tijdsverloop zal verjaren. Aldus kan de rechtspersoon ook door stilzitten de vernietigbare rechtshandeling *de facto* bevestigen.^[57] Voorts zou toepassing van art. 3:55 lid 1 BW enkel bijdragen aan de door de Europese wetgever beoogde derdenbescherming en rechtszekerheid.^[58] Wij achten dit terechte argumenten. Het is daarnaast wel zo pragmatisch aan te nemen dat bevestiging op initiatief van de rechtspersoon mogelijk is.

Tot slot, verschillende auteurs menen dat, door analoge toepassing van art. 3:58 BW, bekrachtiging van een op grond van art. 2:7 BW vernietigbare rechtshandeling mogelijk is.^[59] In dat verband wordt genoemd het voorbeeld dat een rechtshandeling op grond van art. 2:7 BW vernietigbaar is, maar de rechtspersoon, terwijl hij de bevoegdheid heeft om de vernietiging in te roepen, ervoor kiest de statuten zodanig te wijzigen dat de rechtshandeling binnen de gewijzigde statutaire doelomschrijving valt.

Externe werking in de praktijk

De rechtspraak van de afgelopen 25 jaar laat zien dat er maar zelden een beroep op doeloverschrijding wordt gedaan, laat staan succesvol. Op rechtspraak.nl zijn 57 uitspraken gepubliceerd van gevallen waarin werd gepoogd, met een beroep op art. 2:7 BW, een rechtshandeling te vernietigen omdat deze doeloverschrijdend zou zijn. In die 57 gevallen werd een beroep op art. 2:7 BW slechts één keer toegewezen.^[60]

Van de bedoelde 57 uitspraken ging het in 12 gevallen om een door een curator ingestelde vordering. Maar een beroep op art. 2:7 BW zal ook de curator zelden soelaas bieden; in geen van voormelde 12 gevallen was dat het geval. Denkbaar is dat de curator die iets op een wederpartij van de failliete rechtspersoon wil verhalen meer heeft aan het invoeren van de *actio pauliana* (art. 42 Fw).^[61]

Voor de rechtspersoon geldt dat zij zich voor schadeverhaal op de wederpartij, in bepaalde omstandigheden van misbruik (waarvan voor een geslaagd beroep op art. 2:7 BW, vanwege het wetenschapsvereiste, veelal ook sprake zal moeten zijn), ook op de onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) kan beroepen.^[62] Als de rechtspersoon niet op schadeverhaal uit is, dan kan zij op grond van het arrest *Bibolini* nog betogen dat de wederpartij zich jegens de rechtspersoon niet op de betrokken doeloverschrijdende rechtshandeling kan beroepen (zie par. 2.2.2 hiervoor).^[63]

Voetnoten

[1] Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58; Kroeze, Timmerman & Wezeman, *De kern van het ondernemingsrecht* 2025/6.5.

[2] Asser/Kroeze 2-I 2021/68; Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58.

[3] Zie de wetsgeschiedenis van de voorloper van art. 2:7 BW, art. 2:6 BW (oud): Van Zeben & Du Pon (red.), *Parl. Gesch. BW Inv. Boek 2* 1977, p. 1078. Art. 2:7 BW bevat ten opzichte van art. 2:6 BW (oud) geen materiële wijzigingen. Zie hierover ook: Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58.

[4] Zie over art. 2:7 BW in gevallen van insolventie, bijvoorbeeld: Reumers, *De insolvente naamloze en besloten vennootschap (R&P nr. InsR15)* 2020/4.1.

[5] Art. 2:7 BW vindt zijn oorsprong in art. 9 lid 1 van de Eerste Richtlijn 68/151/EEG (*PbEG* 1968, L 65/8 t/m 12). Sinds 2017 gaat het om art. 9 lid 1 van de Richtlijn (EU) 2017/1132 (*PbEU* 2017, L 169/58).

[6] Zie de laatste twee overwegingen van de aanhef van de (oude) Eerste Richtlijn 68/151/EEG (*PbEG* 1968, L 65/9); overwegingen 5 en 6 van de (huidige) Richtlijn (EU) 2017/1132 (*PbEU* 2017, L 169/48).

[7] Van Zeben & Du Pon (red.), *Parl. Gesch. BW Inv. Boek 2* 1977, p. 1076.

[8] Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 4.

[9] Zie voor een uitgebreide beschouwing van het begrip, onder verwijzing naar verschillende literatuur in dit verband: J.A. Terstegge, 'Doelloze vennootschappen (en alles dat daarmee samenhangt)', *WPNR* 2014/7038, par. 3. Zie ook Meppelink, die (onder meer) betoogt dat het eigenlijke doel van de vennootschap in de praktijk niet goed uit de verf komt in de statuten: J.J. Meppelink, 'De hervinding van het statutaire doel van de vennootschap', *MvO* 2021/9&10. Zie verder: Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 5.4.

[10] Zie bijvoorbeeld: Th. Groenewald, *Doeloverschrijding bij NV en BV. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de bepalingen omtrent doeloverschrijding in artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2001, p. 146; Asser/Nieuwe Weme & Salemink 2-IIb 2025/133; Asser/Van Olfen & Rensen 2-IIa 2024/57; Asser/Kroeze 2-I 2021/68; Asser/Maeijer, Van Solinge & Nieuwe Weme 2-II* 2009/49.

[11] Zie bijvoorbeeld: J.J. Meppelink, 'De hervinding van het statutaire doel van de vennootschap', *MvO* 2021/9&10, par. 2 en 5; J.A. Terstegge, 'Doelloze vennootschappen (en alles dat daarmee samenhangt)', *WPNR* 2014/7038, par. 3. Meppelink heeft het over 'de reden dat de vennootschap bestaat' en Terstegge '

waartoe de vennootschap op aard is’.

[12] *Asser/Nieuwe Weme & Salemink 2-IIb* 2025/133.

[13] Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap (IVOR nr. 127)* 2022/5.2.2; Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 5.4.

[14] *Asser/Nieuwe Weme & Salemink 2-IIb* 2025/133; *Asser/Kroeze 2-I* 2021/69; B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10; Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap (IVOR nr. 127)* 2022/5.2.2; Dortmund, *Van der Heijden. Handboek NV/BV* 2013/78.1.

[15] B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[16] Hof Amsterdam 22 maart 1984, ECLI:NL:GHAMS:1984:AC8352, *NJ* 1985, 219 (*Nesolas*).

[17] HR 7 februari 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC0502, *NJ* 1992, 438 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Astro*), r.o. 3.3.

[18] HR 16 oktober 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC0716, *NJ* 1993, 98 m.nt. J.M.M. Maeijer (*De Wereld*), r.o. 3.2.

[19] HR 20 september 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2144, *NJ* 1997, 149 (*Playland*), r.o. 3.4.

[20] Dat wordt ook aangenomen door: D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, ‘Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding’, *O&F* 2016/2, p. 59; D.A. Viëtor, ‘Persoonlijke aansprakelijkheid en doeloverschrijding bij het verlenen van financiële steun’, *Ondernemingsrecht* 2007/144, par. 5.1; B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10. Met iets meer aarzeling lijkt ook Huizink de aanvullende werking aan te nemen: Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 6.2.

[21] Zie voor de terminologie: D.A. Viëtor, ‘Persoonlijke aansprakelijkheid en doeloverschrijding bij het verlenen van financiële steun’, *Ondernemingsrecht* 2007/144, par. 5.1.

[22] B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[23] Hof Amsterdam 21 juli 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BR4990, *ARO* 2011/115 (*Dyna Music Systems*), r.o. 3.8. Dit voorbeeld wordt ook genoemd door: B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[24] Zie, bijvoorbeeld: Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 6.3; B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10; D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, ‘Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding’, *O&F* 2016/2, p. 57 t/m 61; Th. Groenewald, *Doeloverschrijding bij NV en BV. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de bepalingen omtrent doeloverschrijding in artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2001, p. 141, 160 en 163.

[25] Zie voor de terminologie: D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, ‘Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding’, *O&F* 2016/2, p. 59.

[26] HR 7 februari 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC0502, *NJ* 1992, 438 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Astro*); HR 16 oktober 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC0716, *NJ* 1993, 98 m.nt. J.M.M. Maeijer (*De Wereld*); HR 20 september 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2144, *NJ* 1997, 149 (*Playland*).

[27] D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, ‘Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding’, *O&F* 2016/2, p. 59; D.A. Viëtor, ‘Persoonlijke aansprakelijkheid en doeloverschrijding bij het verlenen van financiële steun’, *Ondernemingsrecht* 2007/144, par. 5.1; Th. Groenewald, *Doeloverschrijding bij NV en BV. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de bepalingen omtrent doeloverschrijding in artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2001, p. 160.

[28] Rb. Zutphen 9 mei 2012, ECLI:NL:RBZUT:2012:BW5404, r.o. 7.14. In een eerdere uitspraak uit 2012 liet

de rechtbank Utrecht “*in het midden of een overeenkomst op grond van artikel 2:7 BW kan worden vernietigd wegens het enkel ontbreken van een vennootschappelijk belang*” omdat in elk geval geen sprake was van de vereiste wetenschap aan de zijde van de wederpartij: Rb. Utrecht 28 maart 2012, ECLI:NL:RBUTR:2012:BW0901, r.o. 4.6. Zie over deze rechtspraak in dit specifieke verband ook: B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[29] Hof Arnhem-Leeuwarden 26 augustus 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:6668, *JOR* 2014/316 m.nt. J. Barneveld, r.o. 4.19.

[30] Wij sluiten ons daarmee aan bij een eerder, uitvoerig, betoog van Viëtor en Speyart, zie: D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, ‘Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding’, *O&F* 2016/2, p. 57 t/m 61; D.A. Viëtor, ‘Persoonlijke aansprakelijkheid en doeloverschrijding bij het verlenen van financiële steun’, *Ondernemingsrecht* 2007/144, par. 5.1. Zie hierover ook: Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 6.3. Assink neigt ernaar aan te nemen dat een beroep op art. 2:7 BW in uitzonderlijke gevallen wel kan, maar vindt het zuiverder om art. 2:8 BW jo. 3:13 BW in stelling te brengen: B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[31] Zie opnieuw de laatste twee overwegingen van de aanhef van de (oude) Eerste Richtlijn 68/151/EEG (*PbEG* 1968, L 65/9); overwegingen 5 en 6 van de (huidige) Richtlijn (EU) 2017/1132 (*PbEU* 2017, L 169/48). Zie ook de wetsgeschiedenis van art. 2:6 BW (oud): Van Zeben & Du Pon (red.), *Parl. Gesch. BW Inv. Boek 2* 1977, p. 1076 e.v.

[32] Van Zeben & Du Pon (red.), *Parl. Gesch. BW Inv. Boek 2* 1977, p. 1076 t/m 1078.

[33] D.A. Viëtor, ‘Persoonlijke aansprakelijkheid en doeloverschrijding bij het verlenen van financiële steun’, *Ondernemingsrecht* 2007/144, par. 5.1.

[34] D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, ‘Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding’, *O&F* 2016/2, p. 60.

[35] Zie, bijvoorbeeld: Bartman & Dorresteyn/Olaerts, *Van het concern* 2020/7.5.2; Van Oostrum, *Regres bij concernfinanciering (VDHI nr. 156)* 2019/5.4.1; C.J. Jager, ‘Doeloverschrijding en concernfinanciering’, *VrA* 2007/1. Zie ook: *Asser/Nieuwe Weme & Salemink 2-IIb* 2025/131.

[36] *Asser/Nieuwe Weme & Salemink 2-IIb* 2025/131.

[37] Zie hierover Nieuwe Weme en Salemink en de door hen genoemde jurisprudentie in dit verband: *Asser/Nieuwe Weme & Salemink 2-IIb* 2025/131.

[38] HR 24 februari 2023, ECLI:NL:HR:2023:295, *JOR* 2023/166 m.nt. S.M. Bartman (*Reiziger q.q./Brogema Real Estate*), r.o. 3.4.

[39] Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 8.4.

[40] Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 8.1.

[41] In art. 2:6 lid 1 BW (oud) kwam dit tot uitdrukking met de woorden: “*Openbaarmaking van de statuten of reglementen alleen is niet voldoende bewijs dat de wederpartij van de doeloverschrijding niet onkundig kon zijn.*”

[42] *Asser/Kroeze 2-I* 2021/73; Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 8.1.

[43] Zie, bijvoorbeeld: *Asser/Kroeze 2-I* 2021/73; Dortmund, *Van der Heijden. Handboek NV/BV* 2013/78.1; C.J. Jager, ‘Doeloverschrijding en concernfinanciering’, *VrA* 2007/1, p. 14; Th. Groenewald, *Doeloverschrijding bij NV en BV. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de bepalingen omtrent doeloverschrijding in artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2001, p. 133.

[44] Viëtor en Speyart zijn het met dit standpunt nadrukkelijk niet eens, zie: D.A. Viëtor & H.M.H. Speyart, 'Vennootschappelijk belang en doeloverschrijding', *O&F* 2016/2, p. 56 en 57.

[45] Hof Amsterdam 27 november 1986, ECLI:NL:GHAMS:1986:AC9597, *NJ* 1987, 801, r.o. 4.9.

[46] Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 8.3.

[47] *Asser/Kroeze 2-I* 2021/73; C.J. Jager, 'Doeloverschrijding en concernfinanciering', *VrA* 2007/1, p. 14.

[48] HR 15 juni 1973, ECLI:NL:PHR:1973:AD6921, *NJ* 1973, 469 m.nt. B. Wachter (*Liberty*).

[49] Dortmund, *Van der Heijden. Handboek NV/BV* 2013/78.1; *Asser/Kroeze 2-I* 2021/73.

[50] Reehuis, Slob & Van Zeven (red.), *Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Aanpassing BW* 1991, p. 156. Zie hierover ook: Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58.

[51] Zie voor een geslaagd beroep op verjaring van een rechtsvordering uit hoofde van art. 2:7 BW: Rb. Rotterdam 22 januari 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:605, *JOR* 2020/170 m.nt. B.M. Katan, r.o. 4.4 t/m 4.8.

[52] Zie voor een voorbeeld uit de rechtspraak waarin het ging om verjaring in verband met zowel een beroep op de vernietigingsgrond van art. 2:7 BW bij wijze van verweer als bij wijze van rechtsvordering: Rb. Arnhem 8 april 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BI2337, r.o. 6.6 en 6.27.

[53] Zie voor een ontkennend antwoord, bijvoorbeeld: Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 11.2. Zie voor een bevestigend antwoord, bijvoorbeeld: Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58; *Asser/Kroeze 2-I* 2021/76; Reumers, *De insolvente naamloze en besloten vennootschap (R&P nr. InsR15)* 2020/4.1.

[54] Zie, bijvoorbeeld: Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 11.2; Dortmund, *Van der Heijden. Handboek NV/BV* 2013/78.1; Th. Groenewald, *Doeloverschrijding bij NV en BV. Een rechtsvergelijkend onderzoek naar de uitvoering van de bepalingen omtrent doeloverschrijding in artikel 9 eerste EG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 2001, p. 136.

[55] Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58; *Asser/Kroeze 2-I* 2021/76; Reumers, *De insolvente naamloze en besloten vennootschap (R&P nr. InsR15)* 2020/4.1; B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[56] Het tweede lid van art. 2:6 BW (oud) bepaalde uitdrukkelijk: "De bevoegdheid van de rechtspersoon tot het inroepen van deze nietigheid vervalt na verloop van een haar door een onmiddellijk belanghebbende daartoe gestelde redelijke termijn." Dit lid is bij de invoering van art. 2:7 BW weliswaar komen te vervallen, maar slechts omdat art. 3:55 lid 2 BW een en ander zinledig maakte, zie: Reehuis, Slob & Van Zeven (red.), *Parl. Gesch. BW Inv. 3, 5 en 6 Aanpassing BW* 1991, p. 156.

[57] De mogelijkheid om een exceptief verweer te voeren blijft bestaan (vgl. art. 3:51 lid 3 BW).

[58] Assink noemt in dit verband 'het rechtspersoon beschermende karakter van art. 2:7 BW', maar vermoedelijk gaat het om een kennelijke verschrijving, zodat deze verwijzing op haar plaats is: B.F. Assink/W.J. Slagter, *Compendium Ondernemingsrecht* (Deel 1), Deventer: Kluwer 2013, § 10.

[59] *Asser/Kroeze 2-I* 2021/78; Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:7 BW, aant. 11.1; Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/58.

[60] In het kader van deze statistiek is op rechtspraak.nl gezocht naar civielrechtelijke rechtspraak van Nederlandse instanties, gewezen in de periode van 1 januari 2000 t/m 1 augustus 2025. Daarbij is de zoekterm '2:7' gehanteerd. Zie voor het geval waarin het beroep op art. 2:7 BW is geslaagd, weliswaar pas in hoger beroep: Hof Den Haag, 2 mei 2024, ECLI:NL:GHDHA:2023:848, *JOR* 2023/282 m.nt. S. Perrick. Er zijn ook uitspraken in dit verband die niet gepubliceerd of anderszins geen zoekresultaat van het onderzoek zijn.

Terstegge wijst bijvoorbeeld op de volgende uitspraken: Rb. Rotterdam 24 februari 2000, *JOR* 2000/76; Rb. Utrecht 1 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BO5846, *JOR* 2011/69 m.nt. J.M. Blanco Fernández. Zie: Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap (IVOR nr. 127)* 2022/5.2.3.

[61] Th. Groenewald, 'De doellose BV', *Ondernemingsrecht* 2004/8, par. 5.

[62] Th. Groenewald, 'De doellose BV', *Ondernemingsrecht* 2004/8, par. 5.

[63] HR 17 december 1982, ECLI:NL:PHR:1982:AG4503, *NJ* 1983, 480 m.nt. J.M.M. Maeijer (*Bibolini*). Zie hierover ook: Th. Groenewald, 'De doellose BV', *Ondernemingsrecht* 2004/8, par. 5; Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap (IVOR nr. 127)* 2022/5.2.3.

Corporate litigation 2026/3.3.3.2

3.3.3.2 Interne gevolgen

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107264:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

Doeloverschrijding kan ook intern effect sorteren. Het gaat daarbij vooral om de mogelijkheid van de rechtspersoon om degene die doeloverschrijdend de rechtspersoon vertegenwoordigde aansprakelijk te stellen. Dat wordt hierna allereerst besproken. Voorts wordt op deze plaats - vanwege de potentiële gevolgen in de interne verhouding van de rechtspersoon en haar betrokkenen - ook stilgestaan bij de vraag of een besluit in strijd met het statutaire doel op grond van art. 2:7 BW kan worden vernietigd.

Aansprakelijkheid vanwege doeloverschrijding

Eerder bespraken wij dat het statutaire doel voor de organen en overige vertegenwoordigers van de rechtspersoon bindend is in de zin dat de rechtshandelingen die zij namens de rechtspersoon verrichten aan het doel van de rechtspersoon dienstig moeten zijn. Wordt dat doel met een vertegenwoordigingshandeling toch overschreden, dan kan dat leiden tot aansprakelijkheid van de betrokken vertegenwoordiger.

Gaat het om een bestuurder (c.q. commissaris)^[1] die het statutaire doel van de rechtspersoon overschrijdt, dan zal dat veelal worden gezien als een onbehoorlijke taakvervulling en leiden tot aansprakelijkheid jegens de rechtspersoon op grond van art. 2:9 BW.^[2] Voor aansprakelijkheid op die voet is vereist dat de bestuurder een ernstig verwijt kan worden gemaakt. In paragraaf 2.2 werd al verwezen naar het arrest *Berghuizer Papierfabriek*, waarin de Hoge Raad overwoog dat handelen in strijd met een statutaire bepaling die de rechtspersoon beoogt te beschermen, in verband met de beoordeling van de vraag of sprake is van een ernstig verwijt, als een zwaarwegende omstandigheid moet worden aangemerkt, die in beginsel de aansprakelijkheid van de bestuurder vestigt.^[3] De stelplicht en bewijslast in verband met de aansprakelijkheid op grond van art. 2:9 BW rusten in beginsel op de rechtspersoon. Zij zal moeten aantonen dat sprake is van een onbehoorlijke taakvervulling, en ook dat de betrokken bestuurder daarvan een ernstig verwijt kan worden gemaakt.^[4] In gevallen van doeloverschrijding zal de rechtspersoon daartoe veelal kunnen volstaan met

aantonen dat de bestuurder in strijd met het statutaire doel heeft gehandeld. Uit *Berghuizer Papierfabriek* volgt namelijk ook dat het in voorkomende gevallen aan de betrokken bestuurder is om aan te tonen dat het doeloverschrijdend handelen geen ernstig verwijt oplevert. Als de bestuurder vervolgens feiten en omstandigheden aandraagt op grond waarvan inderdaad zou kunnen worden aangenomen dat het doeloverschrijdende handelen geen ernstig verwijt oplevert, dan dient de rechter die feiten en omstandigheden evenwel uitdrukkelijk in zijn oordeel te betrekken.^[5] Zie verder hoofdstuk 4.

Gaat het om doeloverschrijdend handelen door andere vertegenwoordigers, niet zijnde een bestuurder (of commissaris), dan kan diegene mogelijk, vanwege wanprestatie, op grond van art. 6:74 BW, door de rechtspersoon aansprakelijk worden gehouden.^[6]

Vernietigbaarheid van besluiten op grond van art. 2:7 BW?

In verband met de interne gevolgen van doeloverschrijding is voorts interessant dat besluiten in de zin van Boek 2 BW ook rechtshandelingen zijn; het zijn op rechtsgevolg gerichte wilsverklaringen (vgl. art. 3:33 BW). Men kan zich daarom afvragen hoe de *nietigheid* van besluiten in strijd met de statuten op grond van art. 2:14 lid 1 BW zich verhoudt tot de *vernietigbaarheid* van doeloverschrijdende rechtshandelingen op grond van art. 2:7 BW. Aangenomen moet worden dat een besluit in strijd met het statutaire doel van een rechtspersoon op grond van art. 2:14 lid 1 BW nietig is, in plaats van vernietigbaar op grond van art. 2:7 BW.^[7] Art. 2:7 BW heeft betrekking op externe tot wederpartij gerichte rechtshandelingen. Klein Wassink wijst in dat verband terecht op de omstandigheid dat art. 2:7 BW een bijzondere vertegenwoordigingsregel inhoudt en niet als bijzonder voorschrift voor de nietigheid of vernietigbaarheid van rechtshandelingen heeft te gelden.^[8] Voor rechtshandelingen die zijn gericht tot een wederpartij, bepaalt art. 2:16 lid 2 BW dat de nietigheid (of vernietiging; vgl. gevallen als bedoeld in art. 2:15 BW) van het besluit niet aan die wederpartij kan worden tegengeworpen, indien deze het gebrek dat aan het besluit kleefde, kende noch behoefde te kennen. Men herkent de gelijkenissen met de regel van art. 2:7 BW, wat er te meer op duidt dat de wetgever niet heeft bedoeld besluiten in strijd met het statutaire doel onder de reikwijdte van art. 2:7 BW te plaatsen.^[9]

Voetnoten

[1] Dat het in verband met art. 2:9 BW ook kan gaan om een commissaris wordt hierna, in verband met de leesbaarheid, niet steeds herhaald, maar is uiteraard wel het geval.

[2] *Asser/Kroeze 2-I 2021/70*; Terstegge, *Beperking van de bestuursbevoegdheid bij de naamloze en besloten vennootschap (IVOR nr. 127) 2022/5.2.3*; Th. Groenewald, 'De doelloze BV', *Ondernemingsrecht* 2004/8, par. 5.

[3] HR 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE7011, *NJ* 2003, 455, *JOR* 2003/2 m.nt. S.M. Bartman (*Berghuizer Papierfabriek*), r.o. 3.4.5.

[4] Huizink, *GS Rechtspersonen*, art. 2:9 BW, aant. 14.1.

[5] Zo volgt eveneens uit het arrest *Berghuizer Papierfabriek*, zie: HR 29 november 2002, ECLI:NL:HR:2002:AE7011, *NJ* 2003, 455, *JOR* 2003/2 m.nt. S.M. Bartman (*Berghuizer Papierfabriek*), r.o. 3.4.5.

[6] *Asser/Kroeze 2-I 2021/70*.

[7] Klein Wassink, *Toetsing besluiten rechtspersonenrecht (IVOR nr. 89) 2012/8.5.1*; Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/95.

[8] Klein Wassink, *Toetsing besluiten rechtspersonenrecht (IVOR nr. 89) 2012/8.5.1*.

[9] Winter, Wezeman & Schoonbrood, *Van de BV en de NV* 2022/95.

3.3.4 Conclusie

R. Brandt, S.C.M. van Thiel, datum 09-02-2026

Datum	09-02-2026
Auteur	R. Brandt, S.C.M. van Thiel
JCDI	JCDI:BSD107513:1
Vakgebied(en)	Ondernemingsrecht (V)

Iedere rechtspersoon heeft een statutaire doelomschrijving. Deze begrenst het terrein van de werkzaamheden en activiteiten van de rechtspersoon, en bindt haar organen en vertegenwoordigers. In zoverre zou de doelomschrijving een normatief karakter moeten hebben. In de praktijk wordt de doelomschrijving echter zodanig algemeen en ruim geformuleerd, dat deze maar weinig normatief effect heeft. Het breed formuleren van de doelomschrijving gebeurt om te voorkomen dat derden terughoudend zullen zijn om met de rechtspersoon te contracteren. Dat heeft te maken met de mogelijke externe gevolgen van doeloverschrijding; als daarvan sprake is kan de rechtspersoon de rechtshandeling op grond van art. 2:7 BW vernietigen. Daarvoor is wel vereist dat de wederpartij wist of zonder eigen onderzoek moest weten dat door de rechtshandeling het statutaire doel werd overschreden. Hoewel uitsluitend de rechtspersoon de vernietiging vanwege doeloverschrijding kan inroepen, is het systeem nadrukkelijk gericht op de bescherming van derden die met de rechtspersoon handelen. Dat komt tot uitdrukking in het ontbreken van een onderzoeksplicht van de wederpartij; van haar wordt niet verlangd dat zij de statuten van de rechtspersoon raadpleegt om te beoordelen of de rechtshandeling binnen de doelomschrijving valt. Slechts wanneer sprake is van bijzondere omstandigheden (bijvoorbeeld verdachte omstandigheden of wanneer een rechtshandeling evident niet het belang van de rechtspersoon dient) kan van de wederpartij nader onderzoek worden verlangd. Een beroep op doeloverschrijding is in de praktijk dan ook zeer zelden succesvol.

Bij de beantwoording van de vraag of van doeloverschrijding sprake is, komt het aan op een contextuele beoordeling. De wijze waarop het doel is omschreven is niet alleen beslissend; alle omstandigheden van het geval moeten daarbij worden betrokken, waaronder of sprake is van concernverhoudingen. In het bijzonder moet in aanmerking worden genomen of met de rechtshandeling het belang van de rechtspersoon is gediend. Naar onze opvatting kan dat belang de doelomschrijving wel aanvullen, maar daaraan niet derogeren. Met andere woorden: een rechtshandeling die niet binnen de letter van de doelomschrijving valt behoeft niet per definitie als doeloverschrijdend te worden aangemerkt als deze in het belang van de rechtspersoon is, maar valt een rechtshandeling wel binnen de letter van de doelomschrijving dan kan deze niet alsnog als doeloverschrijdend worden aangemerkt omdat deze niet in het belang van de rechtspersoon is.

Doeloverschrijding kan ook intern effect sorteren. Handelt een bestuurder (of commissaris) in strijd met het statutaire doel, dan wordt dat gezien als een zwaarwegende omstandigheid, die in beginsel aansprakelijkheid jegens de rechtspersoon vestigt. Gaat het niet om een bestuurder (of commissaris), maar een vertegenwoordiger die doeloverschrijdend heeft gehandeld, dan is diegene mogelijk vanwege wanprestatie jegens de wederpartij aansprakelijk. Is de doeloverschrijdende rechtshandeling een besluit in de zin van Boek 2 BW, dan moet worden aangenomen dat deze op grond van art. 2:14 lid 1 BW nietig is, in plaats van vernietigbaar op grond van art. 2:7 BW.